

Hvaljen bodi . . .

I.

Steza se je zavila navzdol. Počasi sva stopala po nji z babico v glasnem pogovoru. Rožmanova kočja je bila že za nama. Steza se je bolj in bolj nižala in se slednjič spojila z cesto. In tam sva se ustavila z babico. Po cesti je prikrevsal stari Možinček, počasi in trudno. »Bog daj! — — —«

»Bog daj dobrega, oče,« sva odzdravila z babico oba v eni sapi. Stisnil sem roko ljubeči babici in se poslovil od nje. Še enkrat sem po nji sporočil pozdrav teti in zahvalo za darila. Potem sva se ločila. Babica so se vrnili v vas, jaz sem hitel proti domu. Na roki sem nesel cajno jabolko, ki sem jih dobil pri teti in pri babici. Lepa so bila in sveža. Dišala so iz cajne, in mene se je lastila slast. Možinček je bil par korakov pred menoj. Stopal je počasi. Hrbet je imel od starosti upognjen in gledal je predse. Takoj sem ga dohitel in pristopil na njegovo plat.

»Kam ste namenjeni, oče?« sem ga ogovoril ko sem tik njega nadaljeval svojo pot.

»Grmovje grem obirat. Nekaj praproti bom našel. Tam-le za tistim robom, poglej!« — in kazal mi je z grmičevjem porastel breg ob pobočju smrekovih gozdov. »Rekel bi, da je skoro več trnja kot praproti, pa je vendar škoda pustiti. Kar je, je dobro. Zato Bog pusti zrasti.«

»Pa se boste obodli, oče, in vas bo bolelo.«

»Vem, da se bom opraskal ob trnje, ki se ga ne manjka tu gori, pa . . .«

»Pa v s e e n o greste,« povdarim besedo.

»Morda grem zadnjič. Dolgo ne bom. Star sem in betežen. Umreti bo treba.«

»E, tako kmalu še ne boste umrli, oče, ne! Koliko pa jih že imate?«

»Kar je od kresa, je čez osemdeset. Veliko jih je. Dosti trpljenja in bridkosti sem užil v tem življenju. Do letošnjega kresa, — pravim, — bo še. Poglej bom pa šel, če bo božja volja.« Pokašljajal je in

oči so se zasolzile. »Ko pride človek v ta leta, da še samega sebe ne more opravljati, je ž njim pri kraju. A vendar se bojim umreti — — —«

»Zakaj se bojite?«

»I, grešniki smo. Včasih si mislim, če bi vsako leto malo greha ostalo, bi bilo nazadnje veliko. In ko bi s tem stopil pred sodbo božjo, bi ne mogel naravnost v nebesa.«

Zamislil sem se. Mož je star. Pred njegovimi očmi se odpira grob. Podoba smrti ga spremlja po vseh potih in ga žalosti. Spomini prebitega življenja vstajajo v njegovi domišljiji. Pa si napravlja iz njih skrbi in iz malenkosti ustvarja mož grehe. Jesen njegovega življenja se nagiba proti zatonu.

»Umrli še ne boste tako kmalu!«

»Jè, star mora, mlad pa more. Človek ne ve, kje ga čaka. Naš 'ta mladi' je moral tudi iti. Kdo bi si bil mislil, da bo moral prej umreti kot jaz. Zato pa pravim zmeraj: Čudna so pota božja. Kdo jih more umeti? Komaj v petintridesetem letu je bil naš Tone in je šel. Prehladil se je, ko je pri vas gasil. Za časa požara, mislim. Proti jutru je prišel domov ves truden od vsenočnega dela. In legel je pred hišo na klop — potan in vroč. Noč je bila mrzla, in veter je pihal skozi dolino in skozi vas. Zjutraj je vstal ves trd na klopi. Našla ga je žena, ki se je šele tedaj vrnila od požara. In komaj se je postavil pokonci. V obraz je bil zabuhel. Oči so bile kalne, in bolezen je sršela iz njih. Drugi dan je legel in ni več vstal. Pred tednom so ga pokopali. Videl sem te, ko si šel za njegovim pogrebom. Bog ti bo plačal. Saj človek nikoli ni varen pred smrtjo. Živi in umrje, kot cvete in pade bilka pod ostro koso.«

»Škoda res vašega Toneta, ko je bil v najlepših letih.«

»O škoda! Jaz čutim to škodo. Saj veš tisto kravico imam še v hlevu, ki mi jo žena molze. Treba je stelje in krme. Kdo mi bo vse to sedaj napravil? — Tamle gori vrh hriba imam še cel kos praproti. E, pa je ne bom mogel, je je preveč. Dve ženski bom najel, da mi bosta poželi. Drugače še stelje ne bom

— Jezus ozdravi Petrovo taščo. —

imel. — Ko je Tone živel, je že bilo. Sem imel izgovorjeno, in mi je dajal stelje in sena za kravico. Sedaj pa ne bo nič. Vdova Franca še samasebi ne bo mogla kaj.«

»Pridna ženska je.«

»Nič ne rečem. Pridna in poštena. Tudi meni je dobra. Ampak doma ima v hlevu živino, in kako bo gospodarila sedaj, ko je sama. Otroka sta še majhna.«

»Bog ji bo pomagal.«

Pozno jutro mlade jeseni se je radovalo po livadah in gajih. Rosno polje je ležalo pred nama. Na njem se je lesketala biserna rosa v travi. Solnce je razpošiljalo po ravnini svoje žarke, ki so se lomili ob drevju tam pri gričevju. Žarek jesenskega solnca je poljubil razorani in zgubani obraz starega Možinčka. Med gubami se je pojavilo na njegovem obrazu tisti hip nekaj veselega, smehu podobnega. — Molče sva korakala drug zraven drugega nekaj trenutkov, nato izpregovori spet Možinček:

»Čegav pa si?«

»Ali ste že pozabili, oče! Našemu očetu ste nogo zdravili, ko so si jo zlomili . . . Ravno pred velikonočnimi prazniki lanskega leta. Oče in moj brat France sta se peljala po klancu nad Balkcem. In seki se je odpel komat, pa je zdirjala naprej, voz in France sta pa drvela po bregu v dolino. Oče, ki so med tem skočili z voza, so si pa zlomili nogo. France se ni nič poškodoval. In ali se ne spominjate, kako žalostne počitnice sem imel tistikrat, ko sem stal venomer pri očetovi postelji in jih izpraševal, kako so se ponesrečili?«

»Aâ, se že spominjam. Kdaj pa odideš v šole?«

»V par dneh. Najbrže takoj pojutrišnjem.«

»Jê, študent,« je zamomljal Možinček med zobmi, da sem ga komaj čul. Mož je bil nekoliko gluhi; zato sem moral govoriti z njim precej glasno, da me je umel in slišal. Šla sva počasi.

»Starost je že samanasebi bolezen. Starec ni za drugega nič kot za v grob. To je edino, kar ga čaka na tem svetu.«

Starček je krenil na stezo proti bregu.

»Pozdravljeni, oče!«

»Z Bogom tudi ti!«

Ozrl sem se v stran za odhajajočim Možinčkom. Poleg njega je stala ob cesti visoka in košata lipa. Na deblu lipe je bilo obešeno razpelo, in pod njim je stal na mali, leseni tablici napis: »Tu se je ubil leta 1875. Martin Slabe. P. v. m.!« Možinček se je ustavil pred sveto podobo. S trdo roko je privzdignil klobuk. Njegov glas je bil trepetajoč, kot bi ga prinesel veter. Ustne so mu šepetale besede: »Hvaljen bodi Jezus Kristus . . .« In zopet je umeril svojo stopinjo in odhajal po stezi v hrib. Na roki je nesel srp in belo vrečo, od katere je visela zaveza. Počasna je bila njegova stopinja.

Cesta se je vila okrog hriba, nekoliko časa navkreber, potem pa se je spuščala valovito v dolino na drugi strani hriba. Spotoma sem premišljal Možinčkovo usodo. V duhu sem videl njegovo mladost, ženitev, življenjsko valovanje ter grob njegovega življenja. In zaželel sem mu:

»Le živi, mož, saj ne živi vsak tako srečno.«

II.

Toplo pomladnsko solnce je ogrevalo prebujeno naravo. Modrina se je širila po nebu od vzhoda do zahoda. Na jugu pa je solnce pošiljalo svoje ljubke žarke po mirni pokrajini. Ptičke so žgolele po cvetnih livadah in prepevale nove pesmi. Novo življenje je dihala narava. Tisočere cvetke so se kopale v toplih žarkih. Velika voda je bila mirna. Samo ščuke in postrvi so se podile nemirno v njej. Log in gozd sta se pozdravljala in si obljubljala novo prijateljstvo. Vezalo ju je zelenje in pomladni piš. Pod Brinovčkom se je vozila v ozračju siva megla in se nazadnje izgubila v globeli. Četa prepevajočih ptičev se je podila čez azurno nebo. Na polju je bilo vse živo. Drevo je rezalo rodovitno zemljo, in brane so razdvajale debele kepe na razorani njivi. Sejavec je stopal po njivi semintja in sejal oves ter si želel, da bi mu obilno obzorel. V vesoljstvu je vladal svečan mir.

Velikonočne počitnice so se bližale. Nestrpno sem jih pričakoval. Zahrepenel sem z vso dušo in z vsem srcem po odpočitku. In dobil sem ga. Počitnice so nastopile.

Spominjam se, ko sva se v tistih počitnicah spet sešla z babico. Veliko sva si povedala. Babica so me izpraševali o šoli in o učenju, a jaz o domačih novicah.

»Možinček je torej umrl? Bog mu daj dobro. Jeseni je bil še trden, pa tožil mi je, da ne bo več dolgo,« sem dejal babici, ki so me na te besede samo pogledali in dejali:

»Veliko hudega je prestal mož na tem svetu. Nikoli se mu ni kdove kaj prida godilo. Trudil se je od zore do mraka. A to lepo lastnost je imel, da je rad delal. Vsakega dela se je lotil. Vse je imel lepo urejeno pri hiši. Pa bi bil še živel. Toda smrt Tone-tova, ki je zaspal zadnjo jesen, ga je tako globoko pretresla in uklonila še nižje njegov hrbet. E, saj se mu gori bolje godi.«

»Mož je upal, da bo dočakal še letošnji kres. Pa je morala že volja božja tako biti.«

»Ei, saj je storil veliko dobrega. Ko je ležal na smrtni postelji, sta stala njegova vnuka sedemletna Francka in petletni Tonček poleg njega in sta jokala. Rad ju je imel. Mala dva sta izgubila v tako rani mladosti očeta, no, in sedaj jima je umiral tudi stari oče. In s težkim, zadrževajočim glasom jima je govoril Možinček: Tonček, Francka! Oče vajin je v nebesih. Jaz odhajam za njim tja gor. Enkrat bosta prišla tudi vidva za menoj in za očetom. Pridna bodita in pošteno živita, da vaju bo Bog imel rad. — Stegnil je roko nad malima, kot bi ju bil hotel blagosloviti. Še so se čule iz njegovih ust besede: Hvaljen bodi — — — Zatisnil je oči za večno. Prebudil se je v večnosti. Milo sta zaplakala otroka za umrlim dedom. Besede starčkove pa sta si zapisala v srce.«

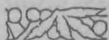
Babica so končali. Inako se je storilo meni in babici. Žalostni so spomini na smrt, pa so resnični. Tonček in Francka živita veselo pri svoji ljubeči

materi, ki jo edino imata še na svetu, ki ju ljubi in tolaži. Globoko v duši nosita dedove zlate besede. Ker je bil njun oče na smrtni postelji preslaboten in jima ni mogel govoriti besed v slovo, jima je očevske besede govoril ded.

Življenje naše je morski val, ki se dvigne na morju samo za trenotek in zopet poleže. Kakor oblak se mi zdi človeško življenje. Iz oblaka se ulije na zemljo blagodejen dež, ki pokrepča in osveži polja. Včasih pa se ulije ploha in nastane povodenj, in toča se včasih usuje iz oblaka, ki uniči delo ubogega trpina.

Stvarnik vdihne človeku življenje in mu da prosto voljo. In človek izbira. V njegovi volji je, če hoče, da bo njegov tek življenja podoben blagodejnemu dežju, naj gre za Vsedobroto, ki mu je podelila milost življenja. Če pa se človek obrne od večne Resnice, je kakor ploha ali toča, ki se usuje na žitno polje.

Vukovoj.

Basni.

Spisal Janko Polak.

XII.

Osel je zašel v močvirje. Čembolj je cepetal, tembolj se je pogrezal.

„I-a! . . . I-a! . . .“

Njegov obupni klic je privabil obilo živali k močvirju.

„I-a! . . . I-a! . . .“

A zaman so bile njegove prošnje. Živali so prihajale in odhajale.

„Hvala Bogu, da nisem v njegovi koži! . . .“ je rekel ta in oni.

Na večer dospe lev do močvirja. Po želodcu mu je krulilo. Že nekoliko dni ni pokusil mesa.

„Ej, dragec! . . . Zakaj tako kričiš?“ — ogovori osla.

„Veličanstvo, pomagajte mi! . . . Zašel sem v močvirje zaradi šopka trave! . . . In sedaj ne morem